

גליון תתקסה • ערש"ק פרשת פקודי

• שנת העשרים •

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

ברכת משה – לכלל ישראל או רק ל"חכמי לב"?

איסור בניית בית לה' חוץ לירושלים

ניצול הכשרונות לקדושה

לימוד מעשה המשכן מעורר בתשובה

אור
החסידות

לעילוי נשמת

הרה"ת אהרן ראובן

בן הרה"ת אברהם יצחק ע"ה ראפפורט

נלב"ע ביום כ"ו אדר ה'תשע"ז

תנצב"ה

•

נדפס ע"י

בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

הרב משה ברוך

ב"ר יעקב ע"ה פישמאן

נלב"ע ביום כ"ז אדר ה'תשע"ז

תנצב"ה

•

נדפס ע"י

בני משפחתו שיחיו

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת
ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

לעילוי נשמת הרבנית
מרת חוה ע"ה
בת כקש"ת ר' אברהם יהושע העשל זצוק"ל
מקופישיניץ גוראדי
נלב"ע ביום כ"ד אדר ה'תשס"ו
תנצב"ה
•
נרבת חתנה ובתה
הרב נחום
חוגתו מרת אסתר שיחיו שטרנברג

לעילוי נשמת האשה
בתיא אסתר
ב"ר פסח חיים ע"ה
פאלאס
נפטרה כ"ה אדר ה'תש"ע
•
נרפס ע"י
בני משפחתה שיחיו

לעילוי נשמת
הרה"ת יוסף פרץ
בן הרב ניסן ע"ה
זייעטץ
נלב"ע ביום כ"ט אדר ב'
תנצב"ה
•
נרפס ע"י בנו
הרה"ת ניסן מאיר
ומשפחתו שיחיו
זייעטץ

לעילוי נשמת
מרת חנה
ב"ר ישעי' ע"ה
בערקאוויטש
נלב"ע ביום כ"ד אדר א' ה'תשס"ח
תנצב"ה
•
נרפס ע"י בנה
הרה"ת ישעי'
חוגתו מרת שימא חנה שיחיו
בערקאוויטש

לעילוי נשמת
מרת חנה מרים
בת ר' שלמה לייב ע"ה
אזימאוו
נפטרה כ"ו אדר ה'תשנ"ח
תנצב"ה
•
נרפס ע"י
בני משפחתה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת צארטל לאה
ב"ר שמעון זימל הלוי ע"ה סילווער
נלב"ע ביום כ"ד אדר ה'תשס"ז
תנצב"ה
•
נרפס ע"י
בני משפחתה שיחיו

חיפוש הוראה בפועל בכל עניני התורה

לימוד מעשה המשכן לא לתת מקום לענין של חשד מעורר בתשובה

...האמור לעיל שהבן חמש למקרא יודע ומבין בפשטות שבכל עניני התורה ישנה הוראה בנוגע לפועל - שייך גם לכללות הענין ד"אלה פקודי המשכן גו'".

כאשר התורה מספרת אודות "אלה פקודי המשכן גו'", שמושה רבינו נתן לבני ישראל חשבון מכל הזהב וכסף ונחושת שנאסף מנדבת המשכן - מבין הבן חמש שבענין זה ישנה הוראה בנוגע לפועל, שכאשר גבאי-צדקה וכיוצא בזה מקבל לידיו כספי ציבור עבור מטרה מסויימת, עליו לתת חשבון לציבור אודות כספים אלו - מה נעשה בכספים אלו. וזאת - גם כאשר מדובר אודות יהודי נאמן כו', כדי שלא יהי' מקום לחשד שלקח משהו לעצמו כו'.

וכאמור - הנהגה זו למדים ממשה רבינו, שלא התחשב בעובדה שבני ישראל יודעים את גודל מעלתו כו', ונתן חשבון מכל הזהב וכסף ונחושת דנדבת המשכן - כדי להורות לנו שכך צריכה להיות הנהגת כל אחד ואחד, אפילו אדם נאמן כו', כדי שלא לתת נתינת מקום כלל לענין של חשד כו'.

(תורת כנחם - דהתועדויות תשמ"ג ח"ב ע' 1130 ואילך)

הבן חמש למקרא מבין שהוא לומד תורה כדי שידע כיצד להתנהג כיהודי וכו' ולכן, כאשר רש"י לומד עם הבן חמש את הפסוק "כבד את אביך ואת אמך" - לא צריך רש"י לומר לבן חמש: דע לך שאתה צריך לכבד את אביך ואת אמך - כי פשיטא שתכלית ומטרת הלימוד היא כדי לקיים זאת בפועל ממש. ומכיון שכן - מבין הבן חמש שבכל דבר שלומד ישנה הוראה בנוגע לפועל, כי תכלית ומטרת הלימוד כולו היא - לדעת מה זה יהודי, וכיצד צריך יהודי להתנהג בפועל, ואם כן, כיצד יתכן שילמד דבר שאין בו כל הוראה בנוגע למעשה בפועל?!

...ובאופן כזה לומד הבן חמש את כל עניני התורה - מתוך ידיעה שבכל דבר ישנה הוראה בנוגע למעשה בפועל, ועל דרך זה כאשר לומד אודות עשיית המשכן, יודע הוא שלימוד זה נוגע למעשה בפועל - כי בלמודו אודות מעשה המשכן, יודע ומבין שמצבם האמיתי של בני ישראל הוא כאשר ישנו מציאות המשכן והמקדש, ולכן, בידעו שבית המקדש אינו קיים - יחזור בתשובה, ויבקש מהקב"ה שיבנה את בית המקדש!

פתיחה

בעזרי"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'פקודי' ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוק"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

במדור "מקרא אני דורש" תבואר שיטת רש"י בנוגע לברכת משה "ויברך אותם משה - אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם" וכו': מדוע הוצרך בכלל לפרש את תוכן הברכה, מדוע ברך משה דווקא את העוסקים בבניין ולא את כלל ישראל מביאי התרומה, ומהי השייכות בין ברכת משה לסיום עשיית המשכן.

המדור "יינה ש" תורה" עוסק בתמיהה מדוע נקראת הפרשה על שם המסעות ולא על שם החניות שהיו על פי ה', ויבואר עניין יציאת מצרים התמידית, וכיצד כבר בעת הגלות יש בפנימיות ובהעלם עניין של גאולה, עד שספר שמות כולו, לרבות פרשיותיו הראשונות, נקרא בשם "ספר הגאולה".

במדור "חידושי סוגיות" יבאר בדבריו הרמב"ם שישנם שני איסורים שונים, איסור לבנות בית לה' חוץ לירושלים ואיסור להקריב קרבנות במקומות אחרים, ועפ"י יבאר מה שהביא הרמב"ם כתוב אחר לראי' ולא הכתובים שבגמ', ויבאר גם מקורו של הרמב"ם לאיסור זה - לבנות בית לה' שלא בירושלים אף בלי להקריב בו.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמש ירכיב השק"י והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש ב
"ויברך אותם משה" - ברכה או תפילה?

האם ברכת משה הייתה רק ל"חכמי לב" או גם לכלל ישראל? מדוע עיכב משה ברכתו על נדבת המשכן עד הקמתו? / ביאור דברי רש"י על "ויברך אותם משה" שאינה ברכת "ישר כח" אלא תפילה מיוחדת בקשר להקמת המשכן

(נ"פ לקיט שיחות ח"א עמ' 169 ואילך)

פנינים ה
עיונים וביאורים קצרים

מי הקריב הקרבנות ביום השמיני? (נ"פ לקיט שיחות ח"א עמ' 225 ואילך)

"בלי בל" - סימן (נ"פ אגרות קודש ח"א עמ' רכח)

יינה של תורה ו
"חניית הגלות" - "מסע" לגאולה

מדוע החניות נקראות על שם המסעות? / האם אמנם בכל המסעות הייתה יציאה ממצרים? / כיצד נכלל סיפור הגלות ב"ספר הגאולה"? / ומהי פנימיות עניינה של הגלות? מהות חניות בני ישראל במדבר, ופנימיות עניין הגלות

(נ"פ לקיט שיחות ח"א עמ' 225 ואילך)

פנינים ט
דרוש ואגדה

להיות סבלניים (נ"פ לקיט שיחות ח"א עמ' 178 ואילך)

הנילו שלאחר ההעלם (נ"פ לקיט שיחות ח"א עמ' 202 ואילך)

חידושי סוגיות י
איסור בניית בית לה' חוץ לירושלים

יבאר במה ששינה הרמב"ם מסוגיית הגמרא במקור איסור הקרבה בכמות משכנה מקדש בירושלים, ויסיק דהעדיף פסוק שממנו מקור גם לאיסור עצם בניית בית לה' חוץ לירושלים / ידון במקור איסור זה

(נ"פ לקיט שיחות ח"א עמ' 466-7 ד"ע 12, ח"א עמ' 145 ד"ע 47)

תורת חיים יג
ניצול הכשרונות לקדושה

דרכי החסידות יד
נטילת ידיים בעבודת ה'

שיחות קודש טז
חיפוש הוראה בפועל בכל עניני התורה

צוות העריכה וההגהה:
הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidut@gmail.com

“ויברך אותם משה” – ברכה או תפילה?

האם ברכת משה הייתה רק ל"חכמי לב" או גם לכלל ישראל? מדוע עיכב משה ברכתו על נדבת המשכן עד הקמתו? / ביאור דברי רש"י על "ויברך אותם משה" שאינה ברכת "ישר כח" אלא תפילה מיוחדת בקשר להקמת המשכן

בפרשתנו (פקודי לט, מג): "וירא משה את כל המלאכה, והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו, ויברך אותם משה".

ומפרש רש"י: "ויברך אותם משה – אמר להם: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אליהם עלינו וגו'. והוא אחד מי"א מזמורים שבתפלה למשה".

ויש לדקדק:

(א) מהו הקושי בהבנת כתוב זה ("ויברך אותם משה"), שהוצרך רש"י לפרש נוסח הברכה? לכאורה, כאשר קיימו בני ישראל את ציוויי של הקב"ה, ובפרט כאשר "עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו", ובעבור זה מתברכים, הרי מובן מאליהם מהו תוכנה וענינה של הברכה – בנוסח של "ישר כח" וכיו"ב.

(ב) לשון הכתוב – "ויברך אותם משה" – משמעו שמשה דיבר לישראל בלשון ברכה, ואילו רש"י מוציא הכתוב מפשוטו ומפרש שמשה נקט בנוסח של תפלה: "יהי רצון".

(ג) רש"י פותח את פירושו בתיבות "אמר להם" – ולכאורה אין זה אלא שפת יתר, שהרי בכתוב גופא (שמעתיק רש"י) נאמר "ויברך אותם"!

ב. וי"ל בביאור העניין:

ברכת משה כאן באה בהמשך למסופר לפני זה אודות מלאכת המשכן וכליו ע"י בצלאל בן-אורי בן-חור ואהליאב בן-אחיסמך (לח, כב-כג), והולך ומפרט את מלאכתם, וחותרם (לט, לב

העברת הרוח רעה והרמת המידות

רחיצת המידות [ע"י השכל, כאמור] קיימת בשני אופנים:

אופן אחד הוא נטילת ידיים שחרית, שכוונתה היא לנקות את הידיים מהרוח הרעה שבאה מהחושי של הנהגות העולם. אופן רחיצה זה הוא בסירוגין, לאט לאט, לנקות מעט את המידה הזו, מעט את המידה האחרת, לפי הסדר, עד שרוחצים ומנקים את כל המידות.

האופן השני הוא נטילת ידיים לסעודה. כאן הדבר כסדרן, כי ענין הנטילה אינו לנקות ולהסיר את הרע אלא לקדש את המדות. כאן זה צריך להיות כסדרן והשפשוף הוא התכללות [=שילוב] המדות. בקדושה כל המדות צריכות להיות מידה אחת.

במידת האהבה או במידת היראה לא די. כל המידות צריכות להיות תחת השפעת השכל, ואז הן כולן מעורבות, הן משפיעות זו על זו לטובה, שאז היא שלימות מעלת האדם.

אברהם אבינו ה' אוהב ה'. לאחר ניסיון העקידה כתוב "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה". על ידי ניסיון העקידה, הגיע אברהם אבינו לשלימות של מידת היראה. [או אז הגיע לשלימותו, כי] התכללות אהבה ויראה [היא] המביאה את השלימות הגדולה ביותר של האדם.

לכן נוסח הברכה על רחיצת הידיים הוא "על נטילת ידיים", להשמיענו את שני האופנים כיצד לתקן את המידות:

נטילת ידיים שחרית, שענינה העברת הרוח הרעה הנעשית מהחשיבה הנובעת מהנהגה לפי הנחות העולם, פירושה – לקחת את המידות הטבעיות והרגילות מהנחות העולם; נטילת ידיים לסעודה, פירושה – להרים את המידות, כמו שכתוב "שאו ידיכם קדש".

כוחו של אדם בר דעת

המים בהם רוחצים את הידיים, צריכים להיות כשרים על-פי התורה. [המים גם] צריכים להיות בכלי שלם, והכלי צריך להיות לו תוך, ומוכרחים לשפוך את המים על הידיים בכוח גברא בר-דעת.

[משמעות הדבר:] השכל המטהר ומעלה את המידות צריך להיות שכל אלקי של שלימות המוחין, עם תוך פנימי, שכלי ההשגה האלקית נוגע בעבודה.

אף שהרחיצה, הן באופן הטהרה והן באופן ההעלאה, צריכה להיות בכוח גברא, כלומר, בתוקף של השגה אלקית – עם זאת התוקף צריך להיות מצד מוח הדעת, אשר מוח הדעת הוא שלימות המוחין.

זהו שבזמן הבית המזבח ה' מכפר, וכעת דוקא "שולחנו של אדם" – שלימות המוחין המשפיעים על המידות – מכפר עליו.

המדרג
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נפ"ק כ"ז תשרי ה'תשפ"א
תנצ"ה

לקראת שבת

ואילך): "ותכל כל עבודת משכן אהל מועד, ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה, כן עשו. ויביאו את המשכן אל משה... ככל אשר צוה ה' את משה, כן עשו בני ישראל את כל העבודה" – ואז בא פסוק דידן – "וירא משה את כל המלאכה, והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו, ויברך אותם משה".

ולכאורה יש להניח שברכת משה הייתה לאותם "חכמי לב" שעסקו במלאכת הקודש, שכאשר סיימו את עבודתם בהצלחה – קיבלו ברכה מיוחדת מאת משה.

אך כאן מתעוררת קושיא פשוטה:

ה"חכמי לב" שגמרו את עשיית המשכן, היו יחידי סגולה הנבחרים מתוך כל ישראל; אמנם לפני כן (בתחילת פרשת ויקהל) מסופר אודות נדבת המשכן, שכלל ישראל, האנשים והנשים, הביאו למשכן מכל הנמצא בידם בנדיבות גדולה, עד כדי כך שהיה צורך להכריז "איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש" ורק אז "ויכלא העם מהביא" (ויקהל לו, ו).

ומעתה, למה בירך משה רק את אותם "חכמי לב", יחידי סגולה הנבחרים מעם, שעסקו בעשיית המשכן וכליו – ולא בירך (לפני זה) את כלל ישראל: "כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם להביא לכל המלאכה אשר צוה ה' לעשות ביד משה" (לי' הכתוב – ויקהל לה, כט)?!

ג. והנה כד דייקת יש מקום לפרש, שאכן משה בירך כאן (לא רק את ה"חכמי לב", אלא גם) את כלל בני ישראל:

בפסוק הקודם נאמר: "ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו בני ישראל את כל העבודה", ולכאורה הכוונה בזה היא כפשוטה – לכלל "בני ישראל" (ולא רק ה"חכמי לב").

וביאור הענין – ע"פ הכתוב שלפנ"ז, בהתחלת הענין (כנ"ל ס"ב) – "ותכל כל עבודת משכן אוהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה"; ורש"י מפרש שם: "ויעשו בני ישראל – את המלאכה – ככל אשר צוה ה' וגו'".

ולפום ריהטא אינו מובן כלל (וראה במפרשים – רא"ם, גור אריה, שפתי חכמים, ועוד): מאי קמ"ל רש"י? איזה חידוש יש בדבריו לגבי מה שמפורש בכתוב?

אלא (ראה גם "משכיל לדוד" ו"באר בשדה"):

רש"י בא בזה לפרש השייכות של כלל "בני ישראל" להמשכן – דלכאורה, מי שעשה את המשכן בפועל הם רק ה"חכמי לב"! ועל זה הוא מדגיש, שבני ישראל כולם עשו "את המלאכה", והיינו מלאכת ההבאה של הנדבות למשכן (עיין בלשון רש"י בפ' ויקהל לו, ז).

ומעתה שפיר אפשר לומר, שכאשר נאמר כאן "ויברך אותם משה" – הכוונה היא לכל המתעסקים במלאכה, הן ה"חכמי לב" שעסקו במלאכת עשיית המשכן, והן "כל איש ואשה" שעסקו במלאכת ההבאה של הנדבות למשכן.

אמנם עדיין קשה: למה המתין משה עד עכשיו – רק לאחר שה"חכמי לב" סיימו את מלאכת עשיית המשכן – ולא בירך את כלל ישראל מיד כשסיימו את "מלאכת ההבאה" שלהם? והרי

נטילת ידיים בעבודת ה'

הסרת הרוח הרעה של הנחות העולם, נטילה לסעודה בסדר דקדושה, המים – שכל אלקי הבא ממוח הרעת

וַיִּשֶׁם אֶת הַבֵּיר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שְׁמֵהּ מֵי לְרִחָצָה
מִכָּאֵן אִמְרוּ תִּכְפֹּר לַנְּטִילַת יָדַיִם בְּרִכְהָ
(פקודי מ, ל. לקח טוב)

נטילת ידיים – לקליפות לא תהיה אחיזה בציפורניים

הלכות נטילת ידיים הן הלכה ערוכה ומסודרת בגליא שבתורה. [אכן, כל הענינים [שבהלכה], ישנם [גם] בעבודה בנפש האדם – שהם הפנימיות והנשמה של ההלכה בגליא שבתורה.

הלכות פסוקות הן ש"אדם מועד לעולם בין שוגג ובין מזיד בין ער ובין ישן" ו"ידיים עסקניות הן".

[ביאור הרוחני של ההלכות האלה הוא:]

"אדם מועד לעולם" – מדריגת 'אדם' בתפקידו של האדם הוא אחראי למעשיו תמיד, ללא חילוק אם בשוגג או במזיד, אם ער או ישן.

"ידיים עסקניות הן" – הכוונה שתכונת הידיים היא שהן עסקניות ופעילות. לאצבעות הידיים יש ציפורניים, ותחת הציפורניים מתקבץ לכלוך. הזוהר הקדוש אומר "בטופרה אחידן" – לקליפות יש אחיזה בציפורניים. [לפי זה, ענין נטילת ידיים – רחיצת הידיים – הוא, שלקליפות לא תהי' אחיזה בציפורניים.

החיות בציפורניים היא חיות מצומצמת, לכן יכול להיות שם מקום אחיזה לקליפות. בפרט כאשר מתקבץ שם לכלוך, שאז הלכלוך הוא חיות לקליפות, ואז גם נטילת ידיים לא מועלת. נטילת ידיים בבוקר, ונטילת ידיים לסעודה, הן רק כאשר הציפורניים נקיות.

משמעות הדברים: ידיים הן מידות, ולמידות יש ציפורניים, שזהו אחד החילוקים באופן הפעולה של שכל ומידות. [הוי אומר:] השכל מבאר [את המציאות] בהגיון ובמתינות, ואילו מידות קורעות ודוקרות. באיזו מידה שהאדם נמצא, הן באהבה והן בשנאה, הכל בא בדוקרנות ובלהט.

זו הכוונה בנטילת ידיים: לשפוך מים – הכוונה לשכל – כדי לנקות את המידות מהתכונות הדוקרניות והלוהטות שלהן, שהמידות יהיו תחת השפעת השכל.

הזדהות חיים

מכתבי עצת והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

ניצול הכשרונות לקדושה

החובה והזכות לנצל את הכשרונות במידה המלאה והסיוע הניתן לכך מלמעלה

כל הוזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש
לא היה העולם ראוי להשתמש בוהב, ולמה נברא - בשביל המשכן ובשביל בית המקדש
(פקודי לט, כד. שמות רבה רפ"ה)

החובה לנצל את הכשרונות במידה המקסימלית

...הנני רואה כחוב וזכות, לגעת בנקודה נוספת בקשר לכתבו שהי' מורה, שזה מוכיח שיש לו כשרון בתחום החינוך וההשפעה. רצוני להדגיש בזה, שכל אדם שהתברך בכשרונות מסוימים, באה יחד עם זה גם חובה, זה מחייב אותו לנצל את כשרונותיו, ולא רק לעצמו אלא גם לכל הסביבה, במידה הגדולה ביותר. וכשלוקחים בחשבון שכל חלקי העולם כרוכים בקשר הדוק וקשורים זה בזה, הרי אי ניצל הכשרונות, או שלא במלוא המידה, אין זה "עסקיו הפרטיים" כפי שאומרים כאן, אלא זה מפריע למהלך כל העולם סביבו.

כדרכם של חז"ל הכניסו גם הנכתב לעיל במשפט קצר, כפי שמנוסח על ידי המורה הגדול הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ד): "צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות וגרם לו תשועה והצלחה".

בכבוד ובתקווה לבשורות טובות.

(תרס"ט מאגרות קודש חב"ב עמ' רצ"ט-ש)

הכשרון ניתן לבניית המשכן שבלב

...במדרש בפרשתנו מובא "לא הי' העולם ראוי להשתמש בזהב ולמה נברא - בשביל המשכן ובשביל בית המקדש".

המוסר השכל לכל אדם הוא, שכשרון שהקב"ה העניק לו, נברא בשביל המשכן ובשביל ביהמ"ק שבלב כל אחד, ורק בזכות זה ראוי להשתמש בו גם בעולם.

(תרס"ט מאגרות קודש חב"ב עמ' ר"ט)

מזמינים לו מלמעלה כהנה וכהנה

...יהי רצון שינצל כל אפשרויותיו להחזקת היהדות המסורתית . . שבניצול הכשרונות והאפשרויות הרי הם הולכים ומתרחבים.

כי הנשמה היא בצלם ודמות אדם העליון, והגוף הוא מעין ודוגמת הנשמה, ורואים בגוף שככל שמשתמשים ומתעמלים באיבר מן הגוף - כן יתפתח ויגדל כוחו, והוא הדין בכוחות הנפש, וכן הוא בניצול האפשרויות - שהמנצל אותן במילואן מזמינים לו מלמעלה כהנה וכהנה.

ואם תמצא לומר, זהו עניין מי שיש לו מנה רוצה מאתיים - ברוחניות, שאין הכוונה עונש שלעולם לא יהי' לו לאדם סיפוק רוחני, אלא אדרבה כיוון שרכש "מנה" מזכים אותו ברצון חזק לרכוש "מאתיים", ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

(אגרות קודש חב"ב עמ' כ"ו)

בין הבאת הנדבות לבין גמר עשיית המשכן היה משך זמן של כחצי שנה (ראה פרש"י תשא לא, יח. לג, יא. ר"פ ויקהל) !

ד. ומסתבר לפרש, שאכן משה בירך את בני ישראל מיד כשהביאו את נדבותיהם למשכן (ולא חיכה זמן כה ארוך כדי לומר להם "יישר כח" וכיו"ב); אלא שאין הכתוב מפרש זאת, כי הדבר פשוט מעצמו.

[או שאפשר לפרש, לאידך גיסא, שמשא לא הוצרך לומר "יישר כח", כי מובן מאליו שגרמו לו נחת רוח כו'].

ומעתה יקשה: למה כאן, בגמר מלאכת המשכן, הכתוב כן רואה צורך להודיע בפירוש אשר "ויברך אותם משה"?

על זה מפרש רש"י, שהחידוש בכתוב כאן הוא (לא בעצם הברכה, דמאי קמ"ל, אלא) שהייתה ברכה מיוחדת מצד משה השייכת לגמר עשיית המשכן, ובאופן של "מדה כנגד מדה":

בני ישראל עשו את המשכן במטרה שיקויים "ושכנתי בתוכם" (תרומה כה, ח) - ולכן אמר להם משה "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם".

ולפ"ז מדויקת פתיחת דברי רש"י - "אמר להם", כי הטעם שברכה זו מוזכרת בכתוב הוא משום שלא הייתה זו סתם ברכת "יישר כח" וכיו"ב, אלא "אמר (דבר הנוגע) להם" - דבר המותאם לפעולתם הם ולמבוקש שלהם: השראת השכינה בעשייתם.

כולל הקרבת קרבן התמיד, "עולה ומנחה" - מובן שאף כאן היתה ההקרבה על ידי משה.

וזהו מה שהאריך רש"י בלשונו: **"אף ביום השמיני למיִלואים וכו' שימש משה"**, כי הראי לפירושו היא מלשון הכתוב **"העולה"** ו"המנחה", דמשמע שעולה ומנחה אלו היו המשך לקרבת שבעת ימי המילואים הקודמים.

"בלי כל" – סימן

ברוב החומשים נכתב בסיום כל פרשה מנין הפסוקים שבפרשה עם סימן למנין זה. אך בסוף פרשת פקודי לא נרשם סימן, ובפשטות הוא טעות הדפוס.

ואולי יש לומר שבמקור ה' כתוב "בלי כל סימן", והכוונה בזה היתה שיש בסדרה זו צ"ב פסוקים, בגימטריא "בלי כל". אלא שאחד המדפיסים טעה, והבין את הדברים כפשוטם, שאין סימן לפרשה זו, והשמיט הסימן.

מי הקריב הקרבנות ביום השמיני?

וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שֶׁם פָּתַח מִשְׁכַּן אֶהְיֶה מוֹעֵד וְיִעַל עָלָיו אֶת הָעֹלָה וְאֵת הַמִּנְחָה וְיִעַל עָלָיו וְגו' - אף ביום השמיני למיִלואים, שהוא יום הקמת המשכן, שימש משה והקריב קרבנות ציבור, חוץ מאותן שגצטו אהרן בו ביום (מ, כט. רש"י)

הרשב"ם כאן (וכ"ה גם בפרש"י לש"ס זבחים יט, ב ד"ה משה ואהרן) מפרש "ויעל עליו - אהרן ובניו את העולה ואת המנחה כל הימים". ויש לעיין מה הכריחו לרש"י לפרש כאן שמשה הוא שהקריב קרבנות ציבור ולא אהרן.

ויש לומר, שדייק כן רש"י מלשון הכתוב "ויעל עליו את העולה ואת המנחה" - **בד"א הידיעה**, דמשמע שהעולה והמנחה המוזכרים כאן ידועים לנו כבר מלפני כן, היינו משבעת ימי המילואים. וכיון שבשבעת ימי המילואים מפורש בכתוב שמשה הוא ששימש בכל עבודות הכהונה,

מזמור ד דהיה דוד מצטער עד שהרחיב לו הקב"ה ומצא את מקומו של המקדש, שנא' ויאמר דוד זה הוא בית האלקים).

וַיִּזְכֹּר בכמה אופנים, ומהם - דנלמד במכש"כ וק"ו מן הפרט אל הכלל, דאם ענין פרטי דהקרבה נאסר במק"א, כ"ש וק"ו ד**הבנין** בכללו אסור, והרי הרמב"ם לשיטתיה הידועה דהקרבה בהבית ה"ז חלק מתוך מצות בניית הבית, כי לשיטתו גדר חובת הבנין הוא מה שצריך לבנות "בית מוכן להיות מקריבין בו קרבנות", כלשונו ריש ה' ביהב"ח (והיינו שאם אין הבית מוכן ומוכשר להקרבה לא נתקיימה המ"ע ועשו לי מקדש, עיי' בזה בארוכה בחידושים וביאורים להל' ביהב"ח ס' א ועוד), וא"כ הקרבה הלא היא הקיום **בפועל** דענינו ומהותו של חיוב בניית הבית, שכל הגדרת חובת הבניה היא להציב בית המאפשר ההקרבה, וא"כ פשיטא במכ"ש דגם עצם הבית אין לבנותו במקום שאי אפשר להקריב שם, וק"ל נודו"ק דהאיסור הוא רק "לבנות בית א"ה" - בית המקדש, כהגדרתו ההלכתית (כגון בית חוניו (סוף מנחות)) - ולא בית שהוא בהגדרה אחרת (ולהכי שפיר בונין בית הכנסת וכדו'').

ביחס למקומו של המזבח אלא הכוונה היא כדפרשו חז"ל בשאר מקומות שנאמר "זה" או "זאת" וכיו"ב ("החודש הזה", "זאת החיה", ועוד) דהכוונה היא שצריך להקפיד בענין השייך לגוף הדבר עצמו (ולא בנוגע למקומו וכיו"ב, שהוא ענין ופרט שאינו גוף הדבר עצמו), היינו דנאמר שכוונת ההוראה היא שמכאן ואילך כל מזבח שייבנה צ"ל כמזבח זה, רבוע וארכו כרחבו וכו' (עיי' ברמב"ם להלן פ"ב הי"ז ועוד). ולהכי נצרך גם להכתוב "זאת מנוחתי עדי עד", להשמיענו ולבארנו הפירוש הנכון בהוראה ד"זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח גו'", דלא נפרש שאין הכוונה לענין קביעות המקום, אבל "זאת" שבכתוב הב' הלא ודאי קאי על המקום, דזהו מקום המנוחה לעד, והכתוב ד"זאת" הוי גילוי מילתא על כוונת הלשון "זה", דלענין אזהרת קביעות המקום נאמר, ולאסור לעולם שאר המקומות, הן לבנין הבית והן להקרבה].

וַעֲדִיין צ"ע מנא ליה להרמב"ם איסור חדש זה בפ"ע לבנות בית לה' (אף בלי להקריב בו) שלא בירושלים, עד שהוצרך "להביא" לו פסוק ודרשה חדשים (ועיי' בזה באוצר הספרי להגר"מ זעמבא, קדושת עבר הירדן. ועוד. ויש להעיר ממדרש תהלים

גלות בני ישראל במצרים לא הייתה גלות גשמית בלבד, אלא הי' בה גם עניין רוחני. מצרים

איסור בניית בית לה' חוץ לירושלים

יבאר במה ששינה הרמב"ם מסוגיית הגמרא במקור איסור הקרבה בבמות משנבנה מקדש בירושלים, ויסיק דהעדיף פסוק שממנו מקור גם לאיסור עצם בניית בית לה' חוץ לירושלים / ירון במקור איסור זה

ז"ל הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ג:
"כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל
המקומות כולן לבנות בהן בית לה' ולהקריב
בהן קרבן, ואין שם בית לדורי דורות אלא
בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה, שנאמר
(דברי הימים א כב, א) ויאמר דוד זה הוא בית
ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל,
ואומר (תהלים קלב, יד) זאת מנוחתי עדי עד".

והנה בכס"מ ציין מקורו למשנה
וברייתא דריש פרק בתרא דזבחים, והיינו
דפירש דמיירי כאן לענין איסור הקרבה
בכמה חוץ לירושלים שנשנה שם במתני',
דעד שנבנה המקדש בירושלים עתים שהיו
הבמות מותרות ועתים שהיו אסורות, אבל
"באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להן
היתר, והיא היתה נחלה", ובברייתא שם
קיט. יליף לה מקרא דפ' ראה (יב, ט) "כי לא
באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה" –
"מנוחה זו שילה [שגם בימי משכן שילה
נאסרו הבמות, כמבואר במתני'], נחלה זו

ירושלים... ר"ש אומר מנוחה זו ירושלים
נחלה זו שילה ואומר זאת מנוחתי עדי עד
כו". וראה פרש"י במתני' גבי ירושלים:
"והיא היתה מנוחה, וכתוב כי לא באתם עד
עתה וגו' כלומר [כלשון הכתובים בפרשה
שם "לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה
היום איש כל הישר בעיניו, כי לא באתם עד
עתה אל המנוחה ואל הנחלה גו' ועברתם
את הירדן גו' והיה המקום אשר יבחר ה' א
בו גו' שמה תביאו גו' עולותיכם וזבחיכם
גו' השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום
אשר תראה", פירוש]: כשתעברו את הירדן
לא תקריבו בבמות ככל אשר אנחנו עושים
פה היום... ועברתם את הירדן וישבתם
בארץ, היינו לאחר ירושה ושיבה, והיה
המקום וגו' השמר לך וגו', והיינו איסור
הבמות".

והנה יל"ע על הרמב"ם אמאי העדיף
שלא להביא הכתובים דפרשת ראה דמיניה
ילפינן לה דמירושלים ואילך אסורה הבמה,

לקראת שבת

הוא מלשון מיצר וגבול (ראה תורה אור וארא נז, ג ואילך. ועוד), והיא מורה על מיצרים וגבולים
המונעים ומפריעים את האדם מעבודתו ית'.

מסעות בני ישראל רומזים על היציאה והשחרור מכבלי היצר הרע והקליפות. יהודי הולך
ממסע למסע, והוא מתרחק ממצב של הפרעות ומניעות לעבודת ה'.

ולכן נאמר "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים" (ר"פ מסעי): לכאורה, היציאה
ממצרים הייתה במסע הראשון בלבד, ושאר המסעות היו בתוך המדבר גופא, עד ירדן ירחו. אך
הפסוק מורה על כך שבב"מ מסעי בני ישראל הם "יצאו מארץ מצרים". והביאור בזה הוא
כאמור, שבכל מסע משתחררים יותר מה"מצרים" של הגבלות ומניעות על עבודת ה' (ראה לקוטי
תורה מסעי פח, ג ואילך).

היציאה וההשתחררות מה"מצרים" וגבולים הייתה רק בעת המסעות. לעומת זאת, בשעת
החניות הרי לא התקדמו לקראת ירדן ירחו, ונותרו עומדים במעמדם ומצבם שבו עדיין מתעכבים
באופן מסוים ב"מצרים". ונמצא, שהמסעות רומזים על היציאה ממצרים ועל הגאולה, והחניות
רומזות על גלות מצרים ועל זמן הגלות בכלל.

"נוסעים" לגאולה גם בזמן ה"חני" בגלות

אף שה"חניות" מבטאות את עניין הגלות, הרי בפנימיותן הן עניין של "מסעות" ושל גאולה,
אלא שבעת החניות והגלות עניין זה הוא בהעלם ובפנימיות בלבד.

ובכדי להבין זאת, יש להקדים ולבאר עניין יסודי בעבודתם של בני ישראל:

כאשר יהודי מתעלה מדרגה לדרגה, "מחיל אל חיל" (תהלים פד, ח), נמצא לכאורה שיש
כאן שני מצבים: מצבו הקודם ה' נמוך ונחות, ועתה נתעלה למצב נעלה וגבוה. המצב הנמוך
הוא לכאורה רק הכנה והקדמה למצב הגבוה. וכאשר מתבוננים בעברו של היהודי, נראה שהיו
תקופות שבהן ה' מצבו נמוך יותר.

אך באמת אין הדבר כן. עניינו ותכליתו של המצב הנחות, הוא שממנו ועל ידו יבוא היהודי
למצב הגבוה יותר. ומכיוון שתכליתו היא הדרגה הגבוהה, הרי באמת בפנימיות הוא כבר עומד
בדרגה נעלית, אלא שחסר עדיין גילוי הדבר בפועל. וכאשר יעבוד עבודתו ויתעלה, אזי גם מצבו
הקודם מתעלה לדרגתו עכשיו.

[וראה במקור הדברים באורך ובעומק, אשר עניין זה הוא מיוחד בבני ישראל דווקא, משום שהם תכלית
הבריאה, ואינם אמצעי לשום דבר אחר. ומשום כך גם כל מצב ומצב בחייהם אינו הכנה לעניין אחר, אלא
התכלית היא בו עצמו. עיי"ש].

והנה, היות בני ישראל בגלות אינו עניין של עונש בלבד ח"ו, אלא יש תכלית ומטרה ותועלת
בגלות. על ידי שבני ישראל עובדים את עבודתם במשך זמן הגלות, נפעל עילוי עצום בבני
ישראל. ואי אפשר להגיע לעילוי זה ללא העבודה בזמן הגלות. ועילוי זה יתגלה בעת הגאולה
האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

ומכיוון שנתבאר למעלה, שעל ידי עליית האדם מחיל אל חיל מתעלה גם מצבו הקודם להיות בדרגה הנעלית, הרי נמצא שגם הזמן שבו נמצאים בני ישראל בגלות, הוא בפנימיותו עניין של גאולה. וזאת, משום שתכלית ומטרת הגלות היא העילוי העצום שיהי' על ידי עבודת בני ישראל באותו זמן. ואף שבפועל יתגלה העילוי רק בבוא הגאולה, הרי בהעלם ובפנימיות כבר בזמן הגלות קיים עניין הגאולה!

גם תיאור שעבוד מצרים הוא חלק מ"ספר הגאולה"!

על פי המבואר למעלה, יובן היטב מדוע קוראת התורה את החניות בשם "מסעיהם":

ה"חניות" רומזות על זמן הגלות ועל זמנים שבהם נמצאים בדרגה נחותה, ו"חונים" ומתעכבים מלבוא לידי מצב של גאולה. ואף על פי כן, הרי גם החניות קרויות מסעות, משום שבאמת כבר בעת ה"חני" ישנו בפנימיות ובהעלם העילוי של ה"מסע" שבא על ידו. והיינו, שבזמן הגלות נמצא בפנימיות ובהעלם המצב של הגאולה העתידה.

ובזה יומתק גם מה שהתיבות "בכל מסעיהם" הן הסיום והחותם של ספר שמות:

אודות מהותו של ספר שמות אמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ג, ה) "שבו יצאו ישראל מאפילה לאורה". ספר זה, הוא כולו "ספר הגאולה" (רמב"ן סוף פרשתנו).

ולכאורה תמוה, כיצד ניתן להגדיר את הספר כולו בשם של גאולה ויציאה מן הגלות, בעוד שתחילת החומש מדברת אודות ירידת בני ישראל למצרים ושעבודם שם בעבודה קשה?

תמיהה זו מתיישבת כאשר מסיימים את ספר שמות, ולומדים בפסוק האחרון שבו שגם החניות נקראות בשם "מסעיהם". אמנם בני ישראל ירדו לגלות ולקושי השעבוד, אך כאשר יצאו ממצרים וקיבלו התורה ובנו המשכן, ועד ש"כבוד ה' מלא את המשכן", אזי מתגלה כיצד עילויים אלו כבר היו מקודם, בהעלם, גם בעת הגלות.

ולכן מדגישה התורה שגם החניות – זמן הגלות והשעבוד, ראויות להקרא בשם "מסעיהם" – על שם הגאולה שטמונה בהן בהעלם ובפנימיות.

פנינים

זדוש ואגדה

להיות סבלניים

אלה פקודי המשכן משכן העדת
רמו למקדש שנחמשכן בשני חורבנין
על עוונותיהן של ישראל
(לח, כא. רש"י)

מדברי רש"י יש ללמוד הוראה בעבודת האדם:

אף שהמקדש התמשכן "על עוונותיהן של ישראל", מצינו שלא מיהר הקב"ה להחריבו, ואדרבה – המתין להם שנים רבות, שמא יחזרו בתשובה ויישאר המקדש בבנינו.

ו"דיו לעבד שיהא כרבו" (ברכות נח, ב. ועוד): גם כאשר הנהגת הזולת אינה כדבעי – אין להימנע מלעזור לו בעניני המשכן הרוחני שבלבו (ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו. של"ה שער האותיות אות ל. ועוד); ואדרבה – דווקא מפני ירידתו הרוחנית של הזולת, יש לשאוף להעלותו על דרך הישר, ולשם כך יש לסייע לו להקים ולחזק את המשכן הרוחני שבקרבו.

הגילוי שלאחר ההעלם

ולא יכל משה לבוא אל אהל
מועד כי שכן עליו הענן
(מ, לה)

בהמשך לכתוב זה נאמר (בתחילת חומש ויקרא הסמוך) "ויקרא אל משה". והיינו שתחילה נתעלם הקב"ה ממשו ע"י הענן, ולאח"ז חזר ונתגלה אליו בקריאתו אליו.

ויש לומר בטעם הדבר – ע"פ הידוע (ראה לקוטי תורה ריש פר' ויקרא), שהגילוי הבא לאחר ההעלם הוא גדול ונעלה יותר מגילוי הבא בפני עצמו.

וכמאמר הגמרא (ברכות לד, ב. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד) "מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם": עבודת הצדיקים היא "סור מרע ועשה טוב" (תהלים לד, טו), אבל אין הם מהפכים את הרע עצמו לטוב; ואילו בעל תשובה, מאחר שעבודתו באה לאחר "העלם", לאחר שהתרחק מה' יתברך, ועתה הוא חוזר ומתקרב אליו, בבחינת "גילוי" – הרי גילוי זה הוא ב"כפליים לתושי", ולכן "זדונות נעשות לו כזכיות" (יומא פו, ב), היינו שהרע נהפך לטוב ממש.

וכן הוא בענינינו, שלצורך התגלות הקב"ה למשה במשכן ("ויקרא אל משה"), הוצרך להיות תחלה העלם הענן, ועי"ז הי' הגילוי באופן נעלה יותר.

ומכאן יש ללמוד הוראה לזמננו אנו, שבו העלם הגלות גדול ביותר, שלא לבוא לידי יאוש ורפיון ידיים ח"ו מפני זה, אלא אדרבה – העלם זה הוא סימן שבקרוב ממש תבוא הגאולה, שהיא ה"קריאה" הגדולה שלאחר ההעלם.